

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

05-08-134М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Рекреалогія» для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою
«Туризм і рекреація» спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІАЗ
Протокол № 2 від 24.09.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Рекреалогія» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Туризм і рекреація» спеціальності 242 «Туризм і рекреація» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Коротун С. І., Калько А. Д., Яковишина М. С. – Рівне : НУВГП, 2024. – 20 с.

Укладачі: Коротун С. І., к.геогр.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи;
Калько А. Д., д.геогр.н., професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи;
Яковишина М. С., старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Відповідальний за випуск – Коротун С. І., к.геогр.н., доцент, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи.

Гарант
освітньо-професійної програми к.е.н., доцент Коротун О. П.

© С. І. Коротун, А. Д. Калько,
М. С. Яковишина, 2024
©НУВГП, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Практична робота №1 Тема. Теоретичні засади рекреалогії.....	6
Практична робота №2 Тема. Рекреаційна система як об'єкт рекреалогії7	
Практична робота №3 Тема. Рекреаційні ресурси як складова рекреаційної діяльності. Рекреаційний потенціал.....	8
Практична робота №4 Тема. Рекреаційне природокористування. Рекреаційне навантаження і рекреаційна ємність	9
Практична робота №5 Тема. Провідні рекреаційні регіони світу. Розвиток рекреаційної діяльності в Європі, Азійсько- Тихоокеанському, Американському регіоні, країнах Африки.....	11
Практична робота №6 Тема. Медико-географічне країнознавство	12
Практична робота №7 Тема. Санаторно-курортне господарство світу	13
Практична робота №8 Тема. Рекреаційно-туристичне господарство України	14
Практична робота №9 Тема. Війна і медико-екологічні проблеми України та їх вплив на рекреаційне господарство	15
Література.....	16
ДОДАТКИ.....	18

ВСТУП

Актуальність вивчення курсу визначається тим, що рекреаційна діяльність є невід'ємною складовою життя кожної людини та суспільства, а міжнародний туризм та рекреація роблять значний внесок у розвиток світової економіки. І це цілком закономірно, оскільки індустрія туризму, дозвілля та розваг, функціонування курортів та парків відпочинку безпосередньо пов'язані з рекреацією.

Мета навчальної дисципліни «Рекреалогія» – ознайомити студентів із особливостями процесу відновлення життєвих сил людини (духовних, фізичних моральних та ін.), закономірностями розвитку рекреаційних систем та специфікою різних видів рекреаційної діяльності, сформулювати теоретичні знання та практичні навички оцінки рекреаційних ресурсів, визначення соціально-економічної ефективності їх використання у сучасних умовах.

Важливим завданням викладання дисципліни є отримання майбутніми магістрами з туризму і рекреації професійних знань щодо територіальної організації та умов розвитку територій рекреаційного призначення в регіонах та країнах світу, формування у студентів належного рівня знань про фактори розвитку рекреаційних комплексів, їхню спеціалізацію та різновиди в сучасних умовах; аналіз світового досвіду створення й успішного функціонування рекреаційних комплексів; засвоєння галузевої та територіальної структури рекреаційно-туристського комплексу України та світу як складової міжнародного туристичного ринку.

Розподіл аудиторних годин, запланованих на виконання практичних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні засади рекреалогії	2	2
2	Рекреаційна діяльність.	2	-
3	Рекреаційні ресурси як складова рекреаційної діяльності. Рекреаційний потенціал	2	-
4	Рекреаційне природокористування. Рекреаційне навантаження і рекреаційна ємність	2	2
5	Провідні рекреаційні регіони світу. Розвиток рекреаційної діяльності в Європі, Азійсько-	2	2

	Тихоокеанському, Американському регіоні, країнах Африки.		
6	Медико-географічне країнознавство	2	
7	Санаторно-курортне господарство світу	2	2
8	Рекреаційно-туристичне господарство України	2	-
9	Війна і медико-екологічні проблеми України та їх вплив на рекреаційне господарство	2	2
Всього		18	10

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти наступними **програмними результатами навчання**:

РН8. Управляти процесами в суб'єктах індустрії туризму та рекреації на різних ієрархічних рівнях, які є складними, непередбачуваними і потребують нових стратегічних підходів.

РН9. Розробляти та реалізовувати проекти у сфері туризму та рекреації на засадах економічної, соціальної і екологічної ефективності.

РН11. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем, презентації результатів досліджень та проектів у сфері туризму і рекреації.

Практична робота №1

Тема. Теоретичні засади рекреалогії

Мета. Ознайомлення з основними поняттями рекреалогії

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Виникнення та розвиток рекреалогії. Основні поняття рекреалогії. Рекреалогія в системі наук. Співвідношення рекреалогії та рекреаційної географії. Основні напрями рекреаційно-географічних досліджень в Україні та світі. Методи дослідження та методологічні підходи в рекреалогії. Загальне уявлення про рекреаційну діяльність як одну з найважливіших потреб суспільства. Основні етапи розвитку рекреаційної діяльності. Передумови становлення рекреації. Роль рекреації у відновленні продуктивних сил. Рекреаційні потреби (суспільні, групові, індивідуальні) та географічні особливості території. Взаємодія рекреаційних потреб різних рівнів. Суспільні функції рекреаційної діяльності (медико-біологічні, соціокультурні, економічні), їх зв'язок з навколишнім середовищем. Політична функція рекреаційної діяльності. Класифікація рекреаційної діяльності за мотивами рекреації, характером використання рекреаційних ресурсів, юридичним статусом, тривалістю, особливостями використання транспортних засобів тощо. Структура рекреаційної діяльності та її обумовленість бюджетом вільного часу, матеріальними можливостями, інтересами рекреантів. Елементарне рекреаційне заняття. Рекреаційний цикл. Рекреаційний кластер. Основні тенденції в розвитку рекреаційної діяльності. Рекреаційні території і тенденції їх розвитку.

2. ГІС та ДЗЗ для моніторингу стану довкілля. Платформа EO browser, Google Earth.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення про взаємозв'язок та взаємовплив туризму і рекреації та змін клімату у вигляді презентації у PowerPoint (навести конкретні приклади туристичних дестинацій).

2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для зображення змін клімату

Література: [1, 8, 12, 15]

Практична робота №2

Тема. Рекреаційна система як об'єкт рекреалогії

Мета. Ознайомлення з структурою рекреаційних систем

Завдання для роботи в аудиторії:

Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Поняття рекреаційної системи і територіальної рекреаційної системи (ТРС). Компоненти рекреаційної системи. Група відпочиваючих як основний елемент системи. Міжрегіональний рекреаційний комплекс (МРК). Принципова схема ТРС. Елементи (підсистеми) ТРС: група відпочиваючих, природні та культурно-історичні комплекси, група обслуговуючого персоналу, технічні системи, орган управління. Сучасні модифікації ТРС. Територіальні рекреаційні системи України. Фактори та умови формування і розвитку ТРС і її підсистем. Формування та реалізація рекреаційних потреб. Лімітуючі фактори. Основні властивості рекреаційних систем: ієрархічність, різноманітність, динамічність, спеціалізація, універсальність та ін. Функціонування ТРС, динаміка їх підсистем.

Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему «Рекреаційна діяльність та сталий розвиток» у вигляді презентації у PowerPoint.
2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для зображення наслідків та масштабів урбанізації

Література: [1, 8, 9, 12, 15]

Практична робота №3

Тема. Рекреаційні ресурси як складова рекреаційної діяльності.
Рекреаційний потенціал

Мета. Ознайомлення з методами оцінки рекреаційних ресурсів та рекреаційного потенціалу

Завдання для роботи в аудиторії:

Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Поняття рекреаційних ресурсів. Види рекреаційних ресурсів (кліматичні, бальнеологічні, ландшафтні, водні, історико-культурні, інфраструктурні та ін.). Рекреаційне районування. Підходи до оцінки рекреаційних ресурсів. Рекреаційне оцінювання якості води. Типи оцінки рекреаційних ресурсів: медико-біологічний, психолого-естетичний, технологічний. Суб'єктивний характер оцінки. Основні принципи і критерії оцінки природних та культурно-історичних рекреаційних ресурсів. Рекреаційний потенціал території та проблеми його оцінки. Методика комплексної оцінки ТРС: визначення засад дослідження; виявлення оціночних показників; розробка оціночних шкал для окремих показників; отримання окремих оцінок; отримання інтегральної оцінки; аналіз оцінки. Концепція економічної оцінки природних ресурсів.

Рекреаційна діяльність в контексті сталого розвитку. Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему «Регенеративний туризм» у вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.
2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для зображення масштабів цвітіння водоростей

Література: [1, 2, 7, 8, 9, 12, 15]

Практична робота №4

Тема. Рекреаційне природокористування. Рекреаційне навантаження і рекреаційна ємність

Мета. Ознайомлення з сутністю рекреаційного природокористування, навчитись проводити оцінку рекреаційного навантаження та визначати рекреаційну ємність території

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Рекреаційний вплив на природне середовище, його охорона та оптимальне використання у зв'язку з розвитком масового відпочинку і туризму. Рекреаційне природокористування, його функції. Рекреаційна дигресія. Рекреаційне навантаження. Методичні підходи до визначення допустимих навантажень на рекреаційні території. Визначення максимальної, оптимальної та прогнозованої рекреаційної ємності природно-територіальних комплексів. Ефективність використання рекреаційних ресурсів. Рекреаційне використання територій, що охороняються. Платні послуги на об'єктах природно-заповідного фонду. Екологічна ситуація і рекреаційне природокористування. Екологічні цілі рекреаційного природокористування.

2. За завданням викладача розрахувати рекреаційну ємність території за такими методиками:

- за нормативними показниками рекреаційного навантаження для різних природних комплексів України від річково-озерних до горбогірних (додаток А);
- за нормативами Державних будівельних норм України «Планування і забудова територій ДБН Б.2.2-12:2018» (додаток Б);
- за «Методичними рекомендаціями щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом» (додаток В).

Рекреаційна ємність території (без урахування сезонності) розраховується:

$$V = N \cdot (S_1 + 0,38 \cdot S_2 + 0,06 \cdot S_3), \quad (3)$$

де V - рекреаційна ємність території, осіб;

N - допустиме рекреаційне навантаження, осіб/га;

S_1, S_2, S_3 – площі ландшафтів масового (S_1), помірною (S_2) та епізодичного (S_3) відвідування, га.

У формулі (1) при розрахунку рекреаційної ємності для диференціації режиму використання території використовують коефіцієнти: при масовій відвідуваності ландшафту - 1; при помірній відвідуваності - 0,38; при епізодичній відвідуваності - 0,06.

Формула розрахунку рекреаційної ємності для кожного сезону має вигляд:

$$V_i = \frac{N_i \times S_i \times C}{D_i} \quad (2)$$

де: V_i - рекреаційна ємність і-ї території, осіб;

N_i - норма рекреаційного навантаження на і-ту територію, осіб/км²;

S_i - площа і-ї рекреаційної території, км²;

C - тривалість рекреаційного періоду, днів;

D_i - середня тривалість перебування туристів і відпочиваючих на і-й території, днів [11].

Для визначення рекреаційного навантаження використовуються такі параметри:

- одночасна кількість відпочиваючих (об'єднаних спільністю такого виду відпочинку) на одиниці площі за обліковий період (люд/га);

- сумарний час кожного виду відпочинку на одиниці площі за обліковий період (год/га);

- тривалість облікового періоду в годинах (можлива тривалість відпочинку в середньому за день береться 8 год., 1 рік – 8760 год.)

Регенеративний туризм. Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему «Overtourism у країнах світу» у вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.
2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для зображення просторового розміщення зелених зон відомих курортів світу

Література: [5, 6, 8, 9, 12, 15]

Практична робота №5

Тема. Провідні рекреаційні регіони світу. Розвиток рекреаційної діяльності в Європі, Азійсько-Тихоокеанському, Американському регіоні, країнах Африки.

Мета. Ознайомлення з особливостями провідних рекреаційних регіонів світу

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Рекреаційні ресурси та соціально-економічні фактори. формування та розвитку рекреаційних комплексів країн і регіонів. Функціональні типи домінуючих рекреаційних комплексів та їх характеристика. Територіальна структура рекреаційної діяльності. Аналіз розвитку рекреаційних регіонів світу. Проблеми рекреаційного природокористування в окремих регіонах. Фактори і тенденції розвитку рекреаційної діяльності в регіонах світу. Аналіз ресурсно-рекреаційного потенціалу. Види та рівень розвитку рекреаційної діяльності в країнах світу. Спеціалізація рекреаційних комплексів Океанії, Австралії, Азії, Європи, Америки, Африки, Близького Сходу.

2. Overtourism. Презентація підготовлених доповідей студентами за різними країнами світу

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати інформацію про конкретні 3-4 захворювання, які можуть вразити мандрівників їх під час подорожі (Що являє собою дане захворювання? (симптоми хвороби), Хто в групі ризику? (подорожуючі до яких країн), Що можуть зробити мандрівники, щоб запобігти захворюванню?) Можна використати ресурс: (Disease Directory <https://wwwnc.cdc.gov/travel/diseases>). У вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.

2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для зображення наслідків руйнівної дії води

3. Підготувати характеристику усіх рекреаційних районів світу у вигляді таблиці (навести країни, характер рекреаційної спеціалізації туристично-рекреаційного комплексу):

Країни	Приморські курорти	Бальнеологічні курорти	Гірсько-дижні курорти	Релігійні центри	Історико-культурний туризм	Медичний туризм	MICE-туризм	Спадщина ЮНЕСКО
Азійський рекреаційний макрорайон								

.....								
Європейський рекреаційний макрорайон								

Література: [3, 14, 16, 19]

Практична робота №6

Тема. Медико-географічне країнознавство

Мета. Ознайомлення з медико-географічними особливостями країн світу

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Ареали поширення основних хвороб. Захворювання, пов'язані з властивостями і станом окремих компонентів природи. Інфекційні хвороби та їх наслідки для окремих регіонів. Геофізичні та біогеохімічні фактори. Вплив окремих складових географічної оболонки Землі на стан здоров'я людини. Захворювання, обумовлені соціально економічними умовами життя і традиціями різних народів. Перспективи подолання окремих недуг. Медико-санітарні туристські формальності.

2. Ризики для здоров'я мандрівників у різних країнах. Презентація підготовлених доповідей студентами за різними країнами світу

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати інформацію про два санаторно-курортні центри світу у вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.
2. Сформувати перелік та детальний опис лікувальних та оздоровлюючих процедур у санаторії “Червона калина”, описати програму туру вихідного дня “Релакс” <http://www.chervona-kalina.rv.ua/2021/11/23/tur-vyhidnoho-dnia-relax/>

Література: [3, 4, 14, 16, 19, 22, 25]

Практична робота №7

Тема. Санаторно-курортне господарство світу

Мета. Ознайомлення з санаторно-курортним господарством світу

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Історія формування курортного господарства світу. Значення медичного та оздоровчого туризму для економіки деяких країн світу. Особливості організації курортного господарства в різних країнах. Найрозвиненіші курортні системи. Бальнеологічні курорти Європи. Кліматичні приморські курорти Європи. Медико-біологічні характеристики основних курортів Чорного, Середземного, Балтійського морів та внутріконтинентальних регіонів Європи. Гірськокліматичні курорти Європи. Бальнеологічні та кліматичні курорти Азії. Курортне господарство окремих країн Америки, Африки, Австралії та Океанії.

2. Зробити огляд звіту Global Wellness Economy Monitor за останній рік. В якій країні зафіксовані найбільші грошові надходження від велнес-туризму? Зробіть аналіз витрат туристів на оздоровчий туризм, щодо та кількості оздоровчих подорожей за регіонами світу. Зробіть порівняння ринку мінеральних та термальних вод (кількість закладів, що використовують термальні та мінеральні води)
3. Санаторно-курортні центри світу. Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему «Характеристика рекреаційно-туристичного господарства регіонів України», «рекреаційне рибальство», «рекреаційне оцінювання якості води» у вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.
2. Підготувати характеристику кількох курортів завданням викладача у вигляді таблиці (зазначити тип курорту, назву, лікувальні природні фактори, лікувальну спеціалізацію курорту):

Література: [3, 4, 14, 16, 19, 22, 25]

Практична робота №8

Тема. Рекреаційно-туристичне господарство України

Мета. Ознайомлення з рекреаційно-туристичним господарством України

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Законодавче регулювання рекреаційної діяльності. Матеріально-технічна база та ефективність її використання. Проблема кадрового забезпечення рекреаційної сфери. Реклама рекреаційних можливостей. Місце України та окремих її ТРС на світовому ринку рекреаційних послуг. Пріоритетні напрями державної політики в галузі туризму і рекреації.

2. Рекреаційно-туристичне господарство Рівненської області. Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами
3. Характеристика рекреаційно-туристичного господарства регіонів України. Презентація підготовлених доповідей студентами за обраними темами.
4. Рекреаційне рибальство. Презентація підготовлених доповідей студентами

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення на тему «Аварія на ЧАЕС, війна і медико-біологічні проблеми українського суспільства» у вигляді презентації у PowerPoint. Навести конкретні приклади.
2. Підготувати приклади використання супутникових знімків для моніторингу наслідків війни в Україні

Література: [2, 9, 13, 17, 18, 21]

Практична робота №9

Тема. Війна і медико-екологічні проблеми України та їх вплив на рекреаційне господарство

Мета. Ознайомлення з наслідками війни і медико-екологічними проблемами України та їх впливом на рекреаційне господарство

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Повторення та засвоєння лекційного матеріалу:

Міграція населення України. Фактори, що обумовлюють стан здоров'я населення України. Рівень смертності та основні його причини. Зміни ландшафтів внаслідок військових дій. Утворення бelligеративних ландшафтів. Рівень та структура захворюваності. Вплив соціально-економічних та природно-географічних умов на структуру захворювань і смертність. Епідемічна ситуація на українських землях: історичний аспект. Вплив епідемій на демографічні процеси в Україні. Екологічний стан території України. Регіональні та покомпонентні відмінності в забрудненні земель. Аварія на ЧАЕС, війна і медико-біологічні проблеми українського суспільства. Географія забрудненості території України основними ізотопами та їх вплив на здоров'я населення окремих регіонів. Рівень медичного обслуговування в областях України. Шляхи покращення медико-екологічної ситуації. Перспективи відновлення туризму і рекреації після перемоги.

2. Презентація підготовлених доповідей студентами

Література: [2, 10, 11, 18, 25]

Література

1. Басюк Т. О., Яковишина М. С. Екологічний стан рекреаційних водних об'єктів Рівненської області за даними ДЗЗ. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного потенціалу України та її регіонів* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції ГО «ІЕЕЕД», (15 лютого 2023 року), м. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2023. С. 90–94.
2. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України. Київ : Альтерпрес, 2011. 462 с.
3. Ващенко Н. П. Рекреаційні комплекси світу. Опорний конспект. Київ : КНТЕУ, 2004. 202 с.
4. Виговський Д., Конарівська О., Яковишина М. Функціонування санаторно-курортних закладів в контексті сталого розвитку. *Розвиток міста*. 2024. Вип. 1 (01), С. 31–37. <https://doi.org/10.32782/city-development.2024.1-4> URL: <https://journals.ndirom.kyiv.ua/index.php/city-development/article/view/25>
5. Гончак І. В., Яковишина М.С. Вплив рекреаційного навантаження на екосистеми Білоозерського масиву Рівненського природного заповідника. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Рівне : НУВГП, 2020. Вип. 2 (90). С. 3–15.
6. Громаченко К. Ю., Яковишина М. С., Вітрук Н. О. Міжнародний досвід рекреаційного використання порушених земель. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. С.-г. науки*. Рівне : НУВГП, 2022. Вип.2 С.55–69. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/24117/>
7. Іванунік В. О. Концепції оцінки рекреаційно-туристських ресурсів : навч. посібник. Чернівці : ЧНУ, 2011. 84 с.
8. Клапчук В.М. Рекреалогія : навчально-методичний посібник для самостійної та індивідуальної роботи студентів спеціальності «Туризм». Івано-Франківськ : Фоліант, 2017. 88 с.
9. Коротун С. І., Кушнірук Ю. С., Яковишина М. С., Коротун О. П. Рекреаційно-туристичний комплекс Західного Полісся Меліорація та облаштування Українського Полісся : монографія / за ред. Я. М. Гадзала, В.А. Стащука, А.М. Рокочинського. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. Т.2. С. 747–776.
10. Кушнірук Ю. С. Яковишина М. С. Медичний туризм у Рівненській області: можливості та перспективи розвитку. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки*. Серія «Географічні науки». Луцьк : Вежа-Друк, 2017. № 9 (358). С. 112–119. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/8235/>
11. Кушнірук Ю. С. Яковишина М.С., Еколого-географічні аспекти

- медичного туризму на Рівненщині. *Вісник НУВГП* №1 (81). 2018. С. 42–52. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/13126/>
12. Кушнірук Ю. С. Рекреалогія : навчальний посібник. Рівне :НУВГП, 2015. 148 с. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/4684/1/V45.pdf>
 13. Мацола В. І. Рекреаційно-туристський комплекс України : монографія. Львів : ІРД НАН України, 1997. 259 с.
 14. Немець Л. М., Кулешова Г. О., Соколенко А. В. Туристсько-рекреаційні ресурси світу : навчально-методичний посібник. Харків, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.
 15. Основи рекреації (економіко-екологічний та маркетинговий аспект): навчальний посібник / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусева, А. В. Замкова ; МОН України, Одеський національний економічний ун-т. - Київ : Центр учбової літератури, 2016. 264 с.
 16. Парфіненко А. Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. для ВНЗ. Харків : Бурун Книга, 2009. 288 с.
 17. Про туризм : Закон України № 325/95-ВР від 15.09.1995. Редакція від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
 18. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства : навч. посіб. / Н. О. Алешугіна, О. В. Барановська, М. О. Барановський, О. О. Зеленська, І. В. Смаль, І. М. Філоненко. Ніжин : ФОП Лук'яненко В. В. ТПК "Орхідея", 2015. 492 с.
 19. Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. Туристичне країнознавство: туристські ресурси світу. Європа, Азія, Австралія та Океанія : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2009. 427 с.
 20. Туристичне країнознавство : країни лідери туризму : навчальний посібник / За ред. О. О. Любіцевої. Київ : Альтерпрес, 2008. 436 с.
 21. Хільчевський В. К., Гребінь В. В. Водні об'єкти України та рекреаційне оцінювання якості води : навч. посібник. Київ : ДІА, 2022. 240 с.
 22. Global and regional tourism performance. *UN Tourism : web site*. URL: <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>
 23. New 7 wonders. URL: <https://new7wonders.com/>
 24. The Travel and Tourism Development Index 2024 URL: <https://www.weforum.org/publications/travel-tourism-development-index-2024/>
 25. Global Wellness Economy Monitor 2023. November 2023. URL: <https://globalwellnessinstitute.org/>
 26. EO browser. URL: <https://apps.sentinel-hub.com/eo-browser/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Нормативні показники рекреаційного навантаження
на природні комплекси

Природні комплекси	Нормативи рекреаційного навантаження (осіб/км ²)					
	Літо			Зима		
	Min	Max	Сер.	Min	Max	Сер.
1	2	3	4	5	6	7
Приморські	300	500	400	60	100	80
Озерні	80	150	115	16	45	30
Річкові	50	80	65	16	24	20
Низовинні	80	120	100	30	50	40
Горбогірно-височинні	100	150	125	40	60	50
Гірські	110	200	155	60	160	110

* Таблиця складена на основі:

Джерело: Методичні рекомендації по визначенню рекреаційної місткості території.
Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери / Кравців В. С. та ін.
URL: http://tourlib.net/books_ukr/kravciv7.htm.

Витяг з нормативів рекреаційного навантаження, що зазначені у Державних будівельних нормах України «Планування і забудова територій ДБН Б.2.2-12:2018»

8.3.4 При розрахунках місткості позаміських ландшафтних та рекреаційних територій слід використовувати показники максимально допустимих рекреаційних навантажень згідно з таблицею 8.3.

Таблиця 8.3 – Показники максимально допустимого рекреаційного навантаження

Територія	Максимально допустима кількість осіб на 1 га
Ліси лісового фонду України	3
Рекреаційно-оздоровчі ліси	4
Національні природні парки	0,2
Регіональні ландшафтні парки	0,5
Лісопарки (лукопарки, гідропарки)	10
Дендропарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	20
Приміські парки та парки зон відпочинку	70
Археологічні, етнографічні парки	80
Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	100
Зони зеленого, екологічного туризму	1
Лісомисливські угіддя	1
Бігові лижні траси, велотраси	10

8.4.7 При розробленні проєктів зон короткочасного відпочинку рекреаційне навантаження на природний ландшафт та тип його благоустрою слід приймати за таблицею 8.5.

Таблиця 8.5 – Рекреаційне навантаження на природний ландшафт зон короткочасного відпочинку

Ландшафт	Рекреаційне навантаження, люд./га				Рекомендований тип благоустрою
	Темно/світло-хвойні ліси	Змішані ліси	Листяні ліси	Заплавні лісолуки	
Ліс лісового фонду України	0,7/1,0	1,5	3,5	5,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 0,5 % території Благоустрій: окремі майданчики для відпочинку
Рекреаційно-оздоровчий ліс	2,5/3,0	3,5	6,0	8,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 0,6-2,5 % території Благоустрій: мережа майданчиків для відпочинку, місця для знешкодження сміття
Лісопарк	7,0/8,0	9,0	12,0	15,0	Дорожньо-стежкова мережа повинна становити 2,6-7,5 % території

8.7.5 При розрахунках рекреаційної ємності національних і регіональних парків слід використовувати показники максимально допустимого навантаження, які становлять:

- на всій території парку – одна особа на 5 га;
- в зоні регульованої рекреації – одна особа на 1 га;
- в зоні стаціонарної рекреації – 50 осіб на 1 га.

Додаток В

Максимальне рекреаційне навантаження на природні комплекси і об'єкти у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом природних ландшафтів

Зонально-регіональний розподіл природних ландшафтів (для Полісся)	Ступінь стійкості	Максимальне рекреаційне навантаження в залежності від стадій дигресії, люд-день/га				
		I	II	III	IV	V
Тип ландшафту:						
— парковий	1	58,8	46,7	26,7	14,3	5,9
	2	36,8	29,2	16,7	9,0	3,7
	3	18,4	14,6	8,4	4,5	1,8
	4	5,9	4,7	2,7	1,4	0,6
	5	2,9	2,3	1,3	0,7	0,3
— лісовий	1	18,4	14,6	8,4	4,5	1,8
	2	11,5	9,1	5,2	2,8	1,2
	3	5,8	4,6	2,6	1,4	0,6
	4	1,8	1,5	0,8	0,4	0,2
	5	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1
— нелісовий	1	36,2	28,7	16,5	8,8	3,6
	2	22,6	18,0	10,3	5,5	2,3
	3	11,3	9,0	5,1	2,8	1,1
	4	3,6	2,9	1,6	0,9	0,4

Джерело: Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом / [Комарчук С. С., Шлапак В. П., Клестов М. Л. та ін.] Київ : Державної служби заповідної справи Мінекоресурсів України, 2003. 43 с.